

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

GOSPODARSTVO.

Na jubilejno sadno in grozdno razstavo.

V soboto, 3. oktobra se otvori ob 11. uri dopoldne sadna in grozdna razstava, ki jo priredi novomeška kmetijska podružnica v prostorih kmetijske šole na Grmu.

Ta razstava, ki bo trajala 3 dni, ima za naše dolenske razmere tako važen pomen, da je želeti najmnogoštevilnejše udeležbe vseh, ki se zanimajo za napredek naše sadjereje in še posebej za napredek in razvoj naše sadne trgovine. Sadna in grozdna razstava ima pred vsem namen sadnega semnja in sicer za namizno sadje. Na razstavi se ima zaradi tega prodajati razstavljeno sadje in sicer na debelo in na drobno. Razstava bo na ta način nudila vsakemu najlepšo priliko za nabavo lepega in dobrega namiznega sadja. V tem oziru opozorimo na to priliko pred vsem sadne trgovce in prekupce pa tudi vse druge kroge, ki si želijo nakupiti kaj sadja za zimo. S sadnim semnjem se ima tedaj storiti nujno potreben korak za povzdigo sadne kupčije na Dolenjskem.

Razstava pa ima tudi pokazati našim sadjerejcem, kako je treba namizno sadje pravilno vkladati in razpošiljati, da se ustreže vsem zahtevam sadne trgovine. Na razstavi bo videti sadje vloženo v zabojčke, košare, večje in manjše zaboje in v sadne sodčke tako kakor je treba v sadni kupčiji.

Če je to glavni namen razstave, vendar nam ima razstava še marsikaj drugega pokazati, kar je važno za napredek naše sadjereje. Na razstavi se ima tudi pokazati, za koliko smo v sadjereji napredovali v zadnjih 20. letih. V tem oziru je seveda pred vsem važno izvedeti, kako se sponašajo na novo priporočene sadne vrste in koliko so vredne za povzdigo dolenskega sadjarstva. Da se to vprašanje udeležnikom razstave kolikor mogoče pojasni, priredi se ob enem z razstavo sadja v nedeljo 4. oktobra sadjarski tečaj, pri katerem se bo govorilo o vrednosti posameznih vrst, ki se po dosedanjih izkušnjah priporočajo za povzdigo dolenskega sadjarstva. Važno bo pa v tem tečaju tudi drugo vprašanje, ki stoji na programu in ki se glasi: kako bi se dalo združnim potom pospeševati prodajo oziroma umetno porabo sadja. Ta tečaj bo tudi zaradi tega podučen in zanimiv, ker se imajo udeležnikom pri tej priliki pokazati razne šolske naprave za sušenje sadja, za shranitev sadja itd.

Kmetijska podružnica je skrbela po možnosti, da bo razstava podučna in da bo ustregla svojemu namenu. Zato pa pričakujemo tudi od strani vseh tistih, katerim je razstava po svoji osnovi namenjena, da jo pridno obiskujejo in da pomagajo s svojo udeležbo k njenemu vspehu. Želeti je, da se razstavljeno sadje in grozdje proda in da se naši sadjerejci tudi mnogoštevilno udeležijo sadjarskega tečaja!

—r—

Trtni les za krmo.

Vsled letošnjega pomanjkanja krme v naših krajih se bo treba poprijeti raznih tvarin, nadomestujočih navadno krmo.

Taka tvarina je tudi mlad, enoleten trtni les, ki odpada pri obrezovanju vinogradov in ki ga vinogradniki imenujejo tudi rezje ali rezino.

Pri nas se rezje navadno natlači v jamo ali vrže na pota, kjer mnogo časa potrebuje preden segnije in se šele potem rabi za gnojenje v vinogradih. Ker pa je v takem lesu skritih mnogo škodljivcev, zlasti zaroda mrčesov, ga drugod sežigajo in pepel potrosijo in podkopljejo v vinogradu. Če trtni les rabimo za gnoj, je najbolje, če ga nadrobno sesekamo in z drugimi odpadki podelamo v mešanec ter potem, ko vse dobro pregnije, za gnojenje vinogradov porabimo, da se vinogradski zemlji zopet vrnejo vse te snovi, ki jih je les zemlji vzela.

Ker pa ima les mnogo redilnih snovi v sebi, ga drugod, zlasti na Francoskem, rabijo tudi za krmo za govejo živino.

Hektar (to je nekaj manj kakor dva orala) dá približno 1500 kg trtnega lesa, ktereга krmilna vrednost je po francoskih izkušnjah enaka 800 kg (15 starih centov) dobrega sena. Torej dva centa trtnega lesa sta ravno toliko vredna, kakor dober cent sena.

V Dalmaciji, kjer imajo malo krme, že zdavnaj pokladajo oslom in mulam cel trtni les. Da ga pa živina rajša je in bolj zlahka prebavlja, ga je treba zmleti, s slano vodo politi in kakih 48 ur pozneje živini položiti.

Živina — kakor zatrjuje velik vinogradniški posestnik R. F. Wibmer v Ptuj na Štajerskem, ki je lani štiri mesece živino na ta način krmil — to krmo zelo rada, hlastno je, dobro prebavlja in se pri njej dobro počuti. To krmilo je ravnotako dobro za molzno, kakor za vprežno živino.

Po vsakem krmljenju z zmletim trtnim lesom se živini dá nekoliko sena ali slame.

S pomočjo tega krmljenja se v navadnih letih lahko zviša število živine in se pridela obilo dobrega gnoja, ki se lahko z dobrim uspehom rabi v vinogradih.

Ker pa imamo letos malo krme, bi bilo ravno letos na mestu, da se tudi pri nas vpelje in tudi pozneje obdrži poraba trtnega lesa za krmo.

Kdor bi si želel nabaviti tak mlin, ga dobi pri tvrdki J. Garnier & Cie., Redon (Ille-et-Vilaine) na Francoskem ali pa pri tvrdki R. Sack, Dunaj II. Kronprinz Rudolf Strasse 36. Mlin se imenuje francoski „broyeur de sarments de vigne“ in stane sem postavljen 380 kron.

Mlin lahko gonijo štirje moški delavci, ki v enem dnevu (10 urah) zmlejejo kakih 600 do 700 kg trtnega lesa.

Cenejša je seveda kaka druga gonilna moč: vodno kolo, gepelj itd.

Kakor mi je dvorni svetnik v kmetijskem ministrstvu gosp. prof. Karol Portele na mojem povratku s Češkega na Dunaju pravil, namerava kmetijsko ministrstvo še letos nekaj (kakih 6) takih mlinov nabaviti tudi za kranjske vinogradnike. Kdor ima torej kako ceno gonilno moč na razpolago, naj mi to naznani in naj pove, pod kakimi pogoji bi prevzel tak mlin in mletje trtnega lesa za vinogradnike svojega okoliša.

Gledal bom, da pride v vsak del dežele po en mlin.

Opozarjam, da se s trtnim lesom lahko krmi po več mesecev; seveda je treba trtni les dobro spraviti, da ostane svež in sočen. Najbolje je, da se rezje koj po obrezovanju spravi iz vinograda na kako senčno, bolj vlažno mesto, in tam se nameče na kupe in se z nogami dobro potlači (pohodi).

Zmlet les je pa najbolje v dveh do štirih dneh pokrmiti. Če pa to ni mogoče, se zdrob poskropi s slano vodo in se dobro potlači, da se dlje časa drži.

B. Skalicky,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Demonstracije v Ljubljani.

Naša vže 25 let vspešno delujoča družba sv. Cirila in Metoda je imela letos dne 13. septembra svojo glavno skupščino ali občni zbor v Ptuj na Spod. Štajerskem. Dasi je njeno delovanje mirno in posvečeno le izgoji šolski mladini ob meji slovenskega naroda, dasi je bila dosedaj še vedno povsod najprijaznejše sprejeta in je bilo vsako večje mesto na Slovenskem počešeno, če se je v njem zborovalo ter so jo slovesno sprejeli, — čutili so naenkrat nemčurji v Ptuj in to tikoma pred zborovanjem naše dične šolske družbe, da je njih nemštvo v nevarnosti, ali prav rečeno: čutili so v sebi neko premoč, katero so hoteli pokazati mirno zborujočim udom naše družbe.

V ta namen sklicana nemčurska druhal iz vseh nemčurskih krajev na Spodnjem Štajerskem je nasproti našim zborovalcem in zborovalkam nastopila tako surovo, izživajoče in je naše mirne ljudi tako zaničevala, napadala in nam tudi gmotno toliko škodovala, da je bil vsak Slovenec, ki je bil navzoč pri zborovanju ali ki je po slovenskih časopisih čital o teh napadih ali kojemu so udeleženci o teh napadih pripovedovali, do dna duše užaljen o teh surovostih, ki so se dogajale pred očmi oblasti, ne da bi jih bila le-ta zabranila. Po pravici se je čutil ves slovenski narod užaljen. Vsak slovenski državljani je sprevidel, da se tako poniževanje in zasramovanje ne sme mirno pretrpeti, sicer smo v resnici „manj vredni narod“, kakor nas Nemci radi v svoji prešernosti nazivljajo. Srce in duša vseh nas Slovencev je bila užaljena in zato je tudi takoj srce in duša nas Slovencev — bela Ljubljana jasno odgovorila, to je: ona se je glasno pritožila na ljudskem shodu v Ljubljani, ki se je vršil dne 18. septembra in kjer je nad 10.000 prisotnih Slovencev glasno protestiralo proti ostudnim in tolovajskim napadom v Ptuj. Vsakdo bi bil pričakoval, da bodo razsodni Nemci v deželi uvideli, da se je našim bratom v Ptuj godila nebovpijoča krivica, ter da je bil naš narodni čut hudo užaljen. Vsakdo bi bil pričakoval, da bodo obsojali tolovajsko postopanje nemčurjev v Ptuj ter nam, kot svojim sodeželanom izrazili sožalje nad storjeno krivico. Nam, ki živimo z nami v eni kronovini, nam, kojim se imajo za vse ugodnosti zahvaliti, nam, ki smo njim na ljubo prijenjali na celi črti, čeravno jih je le 5% vsega prebivalstva, ne le, da niso hoteli dati nikakega zadoščenja, še huje rane so nam vsekali v naš narodni život. Izkoriščujoč demonstracije dne 18. in 19., kjer se ni pripetil nikak oseben napad, kakor se je to izvršilo v Ptuj, dosegli so od vlade v nedeljo dne 20. sept., da se je dalo na razpolago vse vojaštvo, ki garnizuje v Ljubljani. Izmed vojaštva so se zlasti žalostno odlikovali vojaki 27. pešpolka, ki so večinoma Zgornji Štajerci in torej Nemci, veseleč se, da bodo zamogli pobijati „kranjske pse“, kakor so se izražali o nas Kranjcih. Kako surovo in nečuvno so sploh z vsem občinstvom ravnali, o tem nam dan na dan poročajo naši slovenski dnevniki. Niti cerkev jim ni bila sveta. Najgrše je pa postopal poročnik Mayer s svojo patroljo tako, da bi sam isto usodo zaslužil, ki jo je napravil s svojim podivjanim počenjanjem nad nedolžnimi ljudmi. Brez pravega po-

voda je veleval streljati na bežeče ljudi, njegova patrolja je posamično streljala na nedolžne ljudi. Pri tem sta bila smrtno-ranjena in sta takoj umrla 15 letni gimnazijec Ivan Adamič, ki je po naključju prišel v gnučje, in 24 letni strojnik v Narodni tiskarni Rudolf Lunder, ki se je vračal domov in ni niti mislil na kako demonstracijo. Poleg teh je bilo še 8 drugih težko ranjenih, ki se zdravijo sedaj v deželni bolnici. Ne dá se določiti pa število onih, ki so dobili manjše rane od bajonetov in sabelj dragoncev. Zasebni oziri jim branijo, da se ne zve za njih poškodovanja. Pogreb, ki ga je napravil ves slovenski narod, tema dvema žrtvama in narodnima mučenikoma, osebe in društva, ki so se ga udeležili, med njimi sam g. deželni glavar Šuklje, je najočitnejše pokazal javno in pravo mnenje. Nad 40.000 Slovencev je njima skazalo zadnjo čast. Ves slovenski narod in vsi Slovani so ogorčeni nad takim početjem. Ni ga zavednega Slovenca, ki bi ne čutil ta hud udarec, ki so ga upali Nemci zadati našemu narodu. Saj to, kar se je dne 20. septembra t. l. zgodilo v Ljubljani, more se tudi še katerikrat pripetiti bodisi zopet v Ljubljani ali pa v kakem drugem slovenskem mestu.

Kakšna krivica se je s takim nečuvnim postopanjem zgodila našemu narodu in kako slabo vest imajo njih povzročitelji, je pokazalo dejstvo, da je moral zloglasni Mayer takoj zapustiti Ljubljano. Na kolodvor ga je moralo spremiti večje število žandarjev in 5 častnikov, da se je čutil varnega. Če bi bilo njegovo postopanje pred zakonom in pred ljudmi pošteno in pravilno, ne bi se mu bilo bati ljudske nevolje in maščevanja. Če pa bi bil postal žrtev ljudi, ki se jih je bal, padel bi bil kot junak, izvršujoč svojo častniško službo. Saj pride še celo krvnik v deželo, da izvrši svoj žalostni poklic, a dosedaj se ni še slišalo, da bi ga bil kedo dejansko napadal zaradi izvrševanja svoje službe.

Dočim se je pa v Ljubljani tako oestro postopalo, dogajali so se isti dan pa v Celju in Mariboru enaki nasprotni čini demonstracij nad Slovenci. In dasi imajo le-ti tisočkrat večjo upravičenost, da bi jih ščitila vlada, ni se to zgodilo. Nemški časopisi pač opisujejo in pretiravajo, kar se je zgodilo v Ljubljani, molče pa, kar so sami zakrivali na Spod. Štajerskem. Iz naše miroljubnosti kujejo zase nove predprave. To pa najbolj boli vsakega zavednega Slovenca. Iz tega vzroka pa se čuje po vsem Slovenskem le en glas: Svoji k svojim! Bodimo si bratje ne le po rodu in mišljenju, ampak podpirajmo se drug drugega, kakor to storé pravi otroci enega očeta. Tisočletni nemški jarem, ki ga nosimo in ki ga težko čutimo, pa se ga ne moremo otresti, kakor smo zopet posebno britko občutili v zadnjih dneh, naj nas pouči, da si moremo našo eksistenco in bodočnost ohraniti le tedaj, če smo složni in gospodarsko neodvisni. Ta boj za obstanek je pri nas tako silovit, da zmagamo le, ako se z združenimi močmi na gospodarskem polju zjedimo in napredujemo. V ta namen podpirajmo v vseh naših stanovih slovenski živelj; skrbimo za temeljito izgojo mladine, podpirajmo kmetijski stan, bodimo ga k napredku, naročujmo le pri slovenskih trgovcih blago; delo naročujmo le pri slovenskih obrtnikih; snujmo gospodarska in izobraževalna društva ter skrbimo, da se otresemo nemškega kapitala. Ugodna zemljepisna lega in podnebje, neutrudna marljivost in talent našega naroda, pravo izkoriščenje naravnih zakladov nam bodo pri tem pomagali. S tem postanemo gospodarsko neodvisni in nas se bode spoštovalo; tedaj se nam ne bode več bati takih dogodkov, kakršni so se dogodili 20. septembra t. l. v Ljubljani in po slovenskih mestih. — Dal Bog, da bi žrtve 20. septembra t. l. prinesle le dober sad našemu narodu!

Politični pregled.

Vlada namerava dne 3. novembra sklicati državni zbor in sicer tudi v tem slučaju, ako delegacije ne skončajo svojega dela. Vlada predloži pri tej priliki dogotovljeno kupčijsko pogodbo avstrijsko-rumunsko, o kateri se bo ob enem s srbsko-avstrijsko obravnavalo.

Deželni zbori na Tirolskem, Štajerskem, Solnograškem in Koroškem jeli so zborovati. Mej temi štajerski deželni zbor že ni bil sklican eno celo leto. V tem zboru predlagal je poslanec dr. Hofmann, naj se vlada naprosi, da ne potrdi višjih tarifov na južni železnici, kajti ravno južne dežele trpe največjo škodo vsled visokih tarifov te železnice, kajti osebni tarifi so n. pr. za 30 odstotkov

višji kakor na državnih železnicah. Deželni zbor odkazal je ta predlog železniškemu odseku. — V tirolskem deželnem zboru odklonjen je bil nujni predlog, da naj vlada uvoz srbske živine in mesa v našo državo ustavi. — Povodom cesarjevega jubileja je sklenil solnograški deželni zbor podeliti oslabelem vojakom primerne podpore. — Posamezni poslanci v koroškem deželnem zboru pa so se pritožili proti avtomobilistom, ki ovirajo vsled njih divjega drvenja po cestah promet. Ker pa deželni odbor nima pravice, ovirati promet z avtomobili, obljubil je deželni predsednik, da hoče naročiti političnim oblastvom, da avtomobiliste strogo nadzorujejo.

Ker turško vojaštvo in prebivalstvo kažeta sovraštvo proti avstrijskim posadkam v Plevlju, prihajajo zadnje dni številne žene z otroci podčastnikov iz sandžaskih posadk. Prebivalstvo hujskajo proti Avstriji in njeni armadi proklamacije iz Belgrada. Odkar je zbežal Avstriji prijazni paša Sulejman, so vsak čas mogoči večji nemiri. Straže vzdržujejo redno zvezo med bosansko mejo, Pribojem in Prjepoljem. Vojne zaloge v avstrijskih utrdbah so pomnožili.

Veleizdajska zadeva na Hrvaškem postaja čedalje večja in bo preiskave šele začetkom prihodnjega leta konec. Ker vlada hoče, da se proces proti srbskim veleizdajavcem prej konča z upanjem, da se politični položaj potem pojasni, ne bo sedaj še sklican hrvaški sabor.

V Turčiji vre na vseh koncih. Vladi, katera je bila skrajja jako popustljiva, jeli so delati velike sitnosti razni sloji s štrajki. Poleg tega, da so ustavili delo delavci v pristanišču in pekovski pomočniki v Carigradu in železničarji pri raznih železnicah, pripravljajo se tudi še pismo-noše in brzojavni uradniki na štrajk, ako se jim ne povišajo plače. Ker so dobili nemiri že nevarno obliko, se je bati, da Staroturki izrabijo štrajke za revolucijo proti ustavi in da vsplamti turški fanatizem do nevarnih izgre-dov. Vlada hoče zato z vojaško silo udušiti delavske štrajke.

Španskega kralja, kateri se v kratkem udeleži lova pri nadvojvodi Frideriku, zasledujejo španski anarhisti, da izvrše atentat. Berolinska policija je javila, da je na Ogrsko odpotovalo najmanj 16 anarhistov, kateri vsi pripadajo španski mafiji, z namenom, da izvrše na španskega kralja atentat. Vsled tega je notranji minister Andrassy odredil najboljše varnostne odredbe. Imena anarhistov so znana.

LISTEK.

Zgradba nove župne cerkve v Prečni.

XIII.

Dodatno omenim, da so marljivi mladeniči Franc in Anton Kovačič, pa Krevs Jožef in vžitkar Janez Zupančič nabrali v Ameriki za novo cerkev sv. Antona 1033 K. — Tudi bodo ne-ktare premožnejše hiše in rodbine ali tudi posamni zasebniki napravili po jedno lepo barvano okno v novi cerkvi, ter bodo tako še mnogo več darovali, kakor je zgoraj navedeno. O svojem času to hvaležno objavim.

Tako smo imeli nad 50.000 K denarja, deloma nabranega že deloma obljubljenega, dve tretjini svote, potrebne po arhitek-tovem načrtu za novo zgradbo, izvzemši zidarski material, kterega smo imeli že mnogo nakopičenega, pomanjklej pa pre-skrbimo pred in med zidanjem. Da se nam material ne izgublja in pa kvari, je treba z zgradbo pričeti precej prihodnjo pomlad tedaj leta 1907. Za tako delo je treba — načrta. Cerkev kot hiša božja mora biti zidana pravilno v jednom čistem slogu pa v soglasju z vzvišenimi nazori sv. kat. vere — po načelih cer-kvene umetnosti, saj predstavlja na zemlji skrivnostno veličanstvo kraljestva božjega v večnosti. — Potreben je tudi tak načrt radi

trdnosti stavbe, ker podaja pravo mero cele stavbe, pa posameznih delov, tedaj dolgost, širjavo, višočino cerkve, svodov, obokov, oken, zvonika, ladije, prezbiterija in postranskih prostorov. Pre-važen je tudi v praktičnem oziru, že v načrtu se mora notranji cerkven prostor vrediti in razdeliti za razna duhovna opravila, za daritev svete maše in deljenje svetih zakramentov. Tedaj mora že po načrtu biti določen poseben prostor za oltarje, prižnica, krstni kamen, spovednice, stole, pevce, shrambo sv. olj, cerkvene oprave, za vhod in izhod iz cerkve. Točen red v tem oziru je kaj vreden. Kjer se pri načrtu na to ne ozira, potem pa je treba stikati po kotih in vogalih, ter v nje tlačiti krstni kamen, spo-vednice, stole, orglje vse križem, in narobe. — Nekoč so zidali imovitemu posestniku veliko hišo brez vsega načrta, gospodar je kar sam zidarjem z besedo dopovedoval dolgost, širjavo in višočino hiše in njenih delov. Nekega jutra pa, ko so že zazidavali okna od zgoraj pride gospodinja pogledat stavbo ter vpraša zi-darje, kje bodo iz hiše hodili? Pa se odreže ponosno star zidar: tam kjer boš šla noter, pojdeš tudi ven. Žena ogleduje stavbo okoli in okoli, pa je le samo zid, nikjer ni vrat in zopet opomni kje bomo pa noter hodili: „pri vratih se hodi v vsako hišo,“ modruje zopet isti. „Tih pa ni.“ „Vrat pa ni nikjer,“ trdi žena. Glej ga zma! Zidarji se spogledajo, v zadregi molče, delavci se smeja, gospodinja se jezi, gospodarja oblije rudečica daleč za ušesa; zidarjem kar ni obstati, poberejo kladva in kele, pusté še mali zaslužek, pa se kar na tihem zgube. Tako se zida brez načrta!

Po mnogem ugibanji in posvetovanji nam je naredil skico stavb. nadsvetnik v Sarajevu gosp. Josip pl. Vancaš. To črtico smo dobro še več potov presojevali tudi pri umetniškem društvu v Ljubljani, potem pa po njej z malimi premembami naročili načrt, kterega nam je izgotovil lepo v gotičnem slogu imenovani spretni arhitekt z mnogimi kopijami do srede meseca svečana 1907.

Nekega dne v jeseni 1906 skladamo visoko na kup opeko, delavcev je bilo mnogo, pa vpraša radovedna ženica: „Kdaj bote vendar začeli cerkev novo zidati?“ „Prihodnjo spomlad,“ rečem brezpomembno. Ženi se pa to ne zdi verjetno: „Kako neki, res imate apna, opeke, peska — kamnja pa nimate in kamnja je najprej treba.“ — „Saj ga je dovolj v stari cerkvi,“ oglasi se drugi, „poderemo jo in kamnje bo odveč.“ „Kam bomo pa hodili v nedeljo k božji službi?“ oglasi se tretji. — In res, to je bila še jedna preporna točka. Kje dobimo kamen za novo cerkev? Mnogi so bili za to, da se stara cerkev počere in kamen porabi za novo. Nekteri izmed njih so zastopali odločno to mnenje, rekši, da ne bodo vozili kamna od drugod za novo cerkev. S pametnimi razlogi so se dali pogovoriti, slednjič smo se zedinili in začeli lomiti kamen večinoma na posestvu Antona Lavriča s Prečne, Janez Cesar je pa drage volje dovolil pot po njivi. Posestnik in spreten zidar Franc Trpinc s Suhora in omenjena gospodarja so začeli v jeseni meseca novembra kamen lomiti, ter nadaljevali delo do konca sušca 1907. Dobri naši gospodarji z zapadne po-lovice so ga pa vozili s tako vnemo in vstrajnostjo, da so ga sproti speljavali, še zmanjkalo ga je. Takrat smo pa šli bolj srčni, nevstrašeni tudi ponj v Novogoro, kjer smo rigolali vinograd. Pot je sicer strma in ozka, vozili so res nevstrašeno, imeli smo pa tudi prav pridne pa močne nakladače z Zaloga, Češče vasi, Podgore, Straže, Lok, Prečne — šlo je kakor po železnici. Pot je tako ozka, da smo morali spregati živino pri obračanju — kamen pa debel kakor peči. Vsejedno smo ga zvozili tisto zimo nad 200 voz z Novogore. Vsega kamna smo speljali do 1400 voz. Ugodna je bila zima za tako vožnjo, ker je bilo v zimskih mescih obilo snega. Pot se je vtrdil in vgladil, kamen smo ve-činoma zvozili na saneh in vlačugah. Kaj lagljeje smo nakladali nego na vozove, pa še lagljeje vozili, ker je bil celo zimo trd saninec, da že mnogo let ne tako. Pri vseh cerkvenih delih nam je dal dobri Bog ugodno primerno vreme. Hvala mu večna! Čast pa tudi vnetim faranom, da so težki kamen v tako kratkem času zvozili!

Darovali so v kronah: Neimenovani 5; Helena Mišič 2; Brandšteter J. 1; Golob Reza 3; Kapš Zefa 1:12; zbirka pri pšenični kolekturi 37:96; Tonejc Andrej 2:80; g. Janez Humor 4; g. Levec Janez v Mengšu 100; Potočar Martin 3; Erbežnik Janez 1; Smrke Meta 1; Bojanc J. 1; Rakoše A. 1; zbirka po preč g. žup. Prijatelj J. 40 + 6:20; Jakše Reza 1; M. Planinšek 2:40; Murgelj Franc 20; Jakše Janez 10; N. Brezovar 2; Plut Jernej 1; g. Mole J. 5; neimenovan 10; Potočar J. 2; Kratochvil Antonija 2; ogjar Bau 1; Ana Vintar 2; Krese Martin 5. — Blagoslovi vse dobri Bog!

Domače vesti.

(Zlata maša sv. Očeta Pija X.) Dne 18. septembra je preteklo 50 let, odkar je papežu Piju X. podelil škof msgr. Farina v mestu Castelfranko zakrament sv. mašniškega posvečenja. Spomin na ta pomenljivi dan, s katerim se je začelo tako plodnosno in marljivo delovanje zdajnega sv. Očeta, obhaja letos ves katoliški svet. Sv. Oče je za ta dan odpovedal vse javne slovesnosti v Rimu, ker se takoj nato — 20. septembra vsako leto povečuje dan, ko so se Piemontezi polastili večnega mesta. — Jubilejna maša sv. Očeta je radi tega prenešana in se bo opravila dne 16. novembra, ker je bil ta dan pred 24. leti kanonik Jožef Sarto posvečen za škofa. Škofovsko posvečenje je bil izvršil kardinal Parochi. Dne 16. novembra se torej prične tudi 25 letni jubilej škofovanja Pijevega.

(Zlato mašo) daroval je dne 21. sept. v cerkvi Marijinega oznanenja v Ljubljani frančiškan, preč. gosp. o. Benjamin Fabian. G. zlatomašnik je rojen 22. junija 1834. l. v Žužemberku. Jubilant imel je 40 let krščanski nauk v ljubljanski frančiškanski cerkvi. Na mnogo leta!

(Novo mašo) daroval je dne 27. sept. č. g. salezijanec novomašnik Alojzij Kastelic v Zatičini, kateri je bil v mašnika posvečen v Ivreji pri Turinu na Laškem. Gospodu novomašniku je govoril rojak, preč. g. stolni vikar Josip Potokar. Gospod Kastelic ostane prihodnje leto baje v salezijanskem samostanu v Ljubljani.

(Pastoralna konferenca) za novomeško dekanijo bo v četrtek dne 8. oktobra.

(Imenovanje.) Pravni praktikant pri c. kr. okrožni sodnji v Novem mestu gosp. Gustav Golia, imenovan je c. kr. deželno-vladnim konceptnim praktikantom.

(Razpisana je služba) sekundarija s 1. novembrom 1908 v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu. Poleg plače 1000 kron je prosta hrana in stanovanje v bolnici. Tozadevne prošnje vložiti je slovenskega jezika zmožnim doktorjem vsega zdravilstva, ki nameravajo za to mesto prositi, do 1. novembra t. l. pri načelništvu zdravstvenega zastopa v Novem mestu.

(Premeščena sta:) Geometer I. razreda gosp. Ferdinand Volf v Jesenicah in nadkomisar Zdislavs Heinrich v Jaslu k oddelku za trasiranje v Novo mesto.

(Premembe pri učiteljstvu. G. Franc Jurečič imenovan je prov. učiteljem v St. Jerneju. — Prov. učiteljica in šolska voditeljica na Sv. Gori postala je gpđ. Marija Habe. — Gpđ. Nežika Klun imenovana je za prov. učiteljico v Farivasi. — Suplentinja gpđ. Ana Bantan imenovana je za prov. učiteljico v Vavti vasi. — Izprašana suplentinja gpđ. Friderika Spetzler nameščena je na ljudski šoli v Mirni peči.

(Poročila) se je dne 24. sept. v Trebnjem hčerka tamošnjega lekarnarja gospica Alma Gabrijela Ruprecht z c. kr. evidenčnim geometrom gosp. Josipom Perovšek iz Krškega.

(Jubilejno mašno opravo) daroval je knez Karl Auersperg, vojvoda kočevski, župni cerkvi v Toplicah v spomin na 60 letnico presvitlega cesarja. Krasno umetno izdelano opravo naredila je neka tvrdka na Dunaju. Na željo preč. župnika topliškega uvezil se je družinski grb darovatelja s knežjo krono v opravo. V zahvalo za izvanreden dar brala se bo prva sv. maša v tej opravi za darovatelja, druga pa za obitelj vis. darovatelja.

(Društva za otroško varstvo) in mladinsko skrb v sodnem okraju novomeškem ustanovnik postal je s podaritvijo 100 kron knez Karl Auersperg, vojvoda kočevski.

(Društvu za otroško in mladinsko skrb) v sodnem okraju Novomesto je poslal g. Otmar Skalé, viši c. kr. okrajni živinozdravnik v Novem mestu, 50 K, katere je plačal neimenovan nasprotnik vsled poravnave v neki kazenski stvari. — R. Dolénc, blagajnik društva.

(Dar.) Gospod nadsvetnik Škerlj je izročil Ciril-Metodovi podružnici K 448 kot prebitek od venca, katerega je položil gremij tuk. c. kr. okrožnega sodišča na krsto umrlega dvornega svetnika L. Golia. Blagajnik.

(Dopust) je v syrho dovršitve slovenskih učnih knjig dovoljen gimnazijskemu profesorju gospodu Jos. Reisnerju v Novem mestu.

(Umrli) je dne 1. sept. tu v Novem mestu sestra preč. gospoda kanonika Fran Povšeta, Ana Povše, rojena l. 1827 na Trebelnem. Oskrbovala je gospodarstvo pri svojem preč. g. bratu ter bila tiha, mirna ženska, sploh blaga duša. Pogreba, ki ga je vodil mil. gospod prošt dr. Seb. Elbert, udeležilo se je lepo število mestnega ljudstva. Bog ji daj večni pokoj!

(Umrli) je dne 12. sept. na Colu mati g. župnika Ivana Janc, Ana Janc po dolgi in zelo mučni bolezni, v kateri je večkrat prejela sv. zakramente. Pokojna bila je mnogo let gostilničarica „pri Tončku“ tu v Novem mestu ter občasnoštovana. Njenega pogreba udeležilo se je šest duhovnikov in mnogoštevilno vernega ljudstva. N. v m. p.!

(Umrli) je nagle smrti dne 15. sept. v Dragi pri Moščenicah bivši kranjski deželni šolski nadzornik g. dvorni svetnik Josip Šuman v 73. letu svoje starosti. Truplo pokojnega prepeljalo se je v Ljubljano ter ondi ob obilni udeležbi mnogobrojnega odličnega občinstva položilo k večnemu počitku.

(Veselica „Dolenjske podružnice Prosvete“) v Novem mestu je nepričakovano dobro izpala, za kar se imamo v prvi vrsti zahvaliti veliki požrtvovalnosti in zanimanju Novosčanov. Čistega dobička je 467 K 24 v; „Radogoj“ je dobil 350 K 43 v, dolenjski podružnici ostane 116 K 81 v. Odbor.

(Obisk novomeške gimnazije.) V začetku šolskega leta 1908/09 se je vpisalo 228 dijakov, in sicer v I. razred 68, v II. 35, v III. 31, v IV. 30, v V. 19, v VI. 13, v VII. 12 in v VIII. razred 21 dijakov. V drugi razred je vpisana tudi ena privatistinja.

(Deško ljudsko šolo v Novem mestu) obiskuje tekoče šolsko leto 235 učencev, in sicer 135 domačinov in 100 tujcev. I. razred šteje 39, II. 42, III. 66 in IV. razred 88 učencev. Tretji in četrti razred imata vzporednico.

(Demonstracije po mestih na Kranjskem.) Povo-dom demonstracij v Ljubljani, ki so imele za posledice, da se je Ljubljana pokazala v svoji pravi narodnosti in so se odstranili vsi nemški napisi nad trgovinami, bile so po vseh večjih krajih in mestih na Kranjskem demonstracije, ki so dosegle, da ista kažejo na zunaj le slovensko lice. Takih napisov, novih in starih, je bilo v naših mestih po deželi prav obilo in prav brez potrebe za trgovce in obrtnike. Bil je to nekak podedovan greh, ker je vsakdo menil, da mora imeti take napise. Z odstranitvijo teh napisov in ker se bodo nadomestili z le slovenskimi, pridobili bodo naši trgovci in obrtniki le na ugledu tako pri narodnih meščanih in uradnikih kakor pri kmetijskem in delavskem stanu. Od Nemcev pa že sedaj niso imeli skoro nikacega dobička, v bodoče pa ga še celo ne bodo imeli, ker hočejo le-ti samo Nemce podpirati in nameravajo le od Nemcev kupovati. To naj nas napotuje k enakemu postopanju: Svoji k svojim!

(Demonstraciji v Novem mestu) dne 22. in 23. sept. t. l. ste bili bolj mirni in nedolžni, dosegli ste pa, da ima danes naše mesto ravno tako slovensko lice, kakor druga mesta na Kranjskem. Razun par slučajev, odstranili so vsi trgovci in obrtniki radovoljno nemške napise in jih bodo ali so jih že nadomestili s samo slovenskimi. Naše meščanstvo se zaveda svojih narodnih dolžnostij in zato bo pa vsakdo vedel, koga naj podpira in katerega naj se ogiblje. Svoji k svojim! To bodi naše geslo in po njem se ravnamo.

(Rekviem za žrtvi 20. septembra.) V ponedeljek 28. septembra ob 8. uri zjutraj je daroval v kapiteljski cerkvi ob asistenci preč. g. kanonik Virant sv. mašo zadušnico za žrtvi 20. septembra. Navzočih je bilo dokaj odličnih dam in gospodov.

(Otvoritev St. Janške železnice) še ne bo tako hitro, kakor se je pisalo in kakor bi na Dolenjskem radi imeli, ker so nastale razne ovire, da se izrazimo najmileje. Govori se namreč, da bodo morali vse železne šine nadomestiti z drugimi, ker so baje sedanje za nič; govori se, da so pritrdili na novo železnično progo stare, vže rabljene, pod roko na Ogrskem neke nakupljene železnične šine, ki niso dobre. Tudi zidanje v obče je neki prav slabo izpeljano tako, da je treba večjih poprav, pri čemur jim baje manjka delavcev, ker manjka podjetnikom drobiža, da bi delavstvo izplačali. Sedaj pred zimo je ta ovira toliko občutljivejša, ker bi se čez zimo zamoglo že s št. janžkim premogom kuriti, ki je ravno tako dober kakor trboveljski, kar se pri sedanjih draginjah lesa za kurjavo po mestih na Dolenjskem zelo čuti. Tudi bi se moglo čez zimo že naseliti večje število rudokopov v St. Janž, mnogo lesa in drugih deželnih pridelkov bi se moglo že izvažati. S tem bi se naše ljudi odvrčalo povsem od izseljevanja v Ameriko, kamor jih že zelo malo hodi kruha iskat.

(Glas iz občinstva.) Čudno razmerje v ceni med krompirjem in jabolkami je pač letos na Dolenjskem. Krompir prodaja se v Novem mestu po 1 krono 20 do 1 krono 80 helerjev, jabolka pa po 50 do 60 helerjev stari mernik. Želeti je pač, da bi jubilejna sadna razstava na Grmu na povišanje cene jabolk uplivala. Nič manj želeti je pa tudi, da bi merodajni krogi na to upljivali, da bi se stari mernik že vendar enkrat sploh moral

opustiti. Čez trideset let je že minulo, od kar se je v Avstriji metersko mero upeljalo; po Dolenjskem se pa le še mernik rabi! To je napredek!

(Telefonska zveza) Novega mesta z drugimi kraji se namerava upeljati. V to svrhu razpošilja mestno županstvo prošnje na c. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trstu vsem interesentom v izpolnitev, žele li take postaje in kje ter navaja v dotični okrožnici tudi letno naročnino za uporabo telefona.

(Ženska in možka podružnica sv. Cirila in Metoda v Novem mestu) nameravata tekom tega meseca vpriporiti šaloigro v štirih dejanjih: „Ob svojem kruhu“.

(Nagrado) v znesku 52 K 50 h pripoznala je c. kr. dež. vlada posestniku in mlinarju Josipu Hrastarju v Bršljinu, ker je tveglastno življenje, da je rešil šestletnega dečka Josipa Rozina iz Bršljina gotove smrti v vodi.

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) V mesecu septembru 1908 je 197 strank vložilo 70.276 K 05 h, 207 strank vzdignilo 58.980 K 78 h, torej več vložilo 11.295 K 27 h; 9 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 7.020 K — h, 269 menic se je eskomptovalo za 80.423 K — h. Stanje vlog 3.386.829 K 81 h. Denarni promet 346.841 K 12 h. Vseh strank bilo je 1046.

(Blagoslovljenje nove šole v Vavti vasi.) Dne 20. sept. blagoslovilo se je slovesno novo šolsko poslopje v Vavti vasi. Slavnosti so se udeležili gg.: okrajni glavar baron Viljem Rechbach, prošt dr. Seb. Elbert, okr. šol. nadzornik Jos. Turk, dež. poslanec Josip Dular, župan Jos. Zurec in občinski svetovalec Znanc, prijor usmiljenih bratov o. Vavpotič, šolski voditelj o. Gothard Podgoršek, M. Matko, F. Reiniger, več drugih sosednih učiteljev in učiteljic, kakor tudi krajni šolski svet iz Vavte vasi. Mil. gosp. prošt dr. Elbert imel je ob 9. uri dnevu in slavnosti primeren nagovor v cerkvi starišem in šolski mladini. Po sv. maši, katera je sledila nagovoru, podali so se udeleženci k novi šoli, kjer je mil. gospod prošt blagoslovil novo poslopje. Po blagoslovljenju imeli so gg. okr. šol. nadzornik Turk, okrajni glavar baron Rechbach in župan Zurec slavnosti primerne govore, v katerih se je povdarjalo, da je bila šola v jubilejnim letu cesarjeve 60letnice in papeža Pija X. 50letnice zgrajena ter blagoslovljena. Po trikratnem „slava“ presvitlemu cesarju končala se je ta lepa slavnost, ki bo ostala marsikomu vedno v spominu. Novo enonadstropno šolsko poslopje dela vso čast zgraditelju podjetniku gosp. Ignac Spacapanu.

(Novo šolo) blagoslovili so dne 17. sept. v Leskovcu pri Krškem. Sedaj ima Leskovec dve zgradbi za šolo. V stari šoli nastanjeni so štirje razredi, v novi pa dva. V šolah prěskrbljena so tudi stanovanja za učiteljstvo.

(Prostovoljno gasilno društvo) osnovalo se je v Dobrničah in je vlada dotična pravila vže odobrila.

(Našlo se je nekaj denarja) na potu s Trške gore do Novega mesta. Ime najditelja se izve v filijalki gosp. Ivan Picek-a na Ljubljanski cesti.

(Redki slučaj.) Pri posestniku Janezu Pavšiču v Dobravi, fare Skocijan, vrgla je kobila Veliki pondeljek dva jednaka, kot krajcar glihovna žrebčka.

(Važnejši živinski semnji) na Dolenjskem oktobra so: 5. in 20. v Novem mestu za vso živino in vsak pondeljek za prašiče; 6. v Metliki; 7. v Zdenski vasi; 8. v Toplicah; 12. v Šemiču in Št. Vidu; 15. v Kandiji; 19. v Radohovi vasi; 21. v Žubni; 28. v Mokronogu in Žužemperku.

(Pasja steklina.) Na steklini je obolel in bil pokončan 27. sept. pes g. Bergmana v Novem mestu. Ugriznil je domačo gospodarico Rozo Wobes in tukajšnjega trgovca g. F. Kenda-ta, g. lek. dispenzant Eisenbart pa se je opraskal na roki ob nagobčnik psa. Vsi trije so se že podali na Dunaj, da se podvržejo varnostnemu cepljenju. Stekli pes je prišel v dotiko, kolikor je do sedaj znano, z osmimi psi, kateri so se vsi izročili konjederu, da jih pokonča. Okrajno glavarstvo je upeljalo pasji kontumac do preklica v sledečem ozemlju: novomeška občina, Ločna, Bršljin, Muhaber, Potočarska vas, Velika in Mala Bučna vas, Cegelnica, Gruble, Prečna, Čecnavas, Gorenje in Dolnje Kamnice in Huđo v občini Prečna in v Lešnici, Mačkovcu in Sevnem občine Št. Peter. Psi morajo biti ali na verigi ali pa nositi proti ugrizu varne nagobčnike, tudi ako se vodijo na vrvici, morajo nositi nagobčnike, drugače bodo po konjederu odvzeti in pokončani, lastniki pa kaznovani. Prepovedano je jemati pse v javne lokale, kakor v gostilne, prodajalne, mesnice itd. in občinstvo vnovič opozarjamo na to prepoved, ker jo v nemar pušča, kakor smo se prepričali večkrat že v Kandiji. Vsak prestopnik te naredbe bo neprizanesljivo kaznovan. Izjeme kontumacijskih naredb dovoli okrajno glavarstvo

le za lovske pse za čas in prostor lova. Vsak stekline sumljiv slučaj pri pseh in mačkah je nemudoma naznaniti oblasti in živali tako pripreti, da ne morejo poškodovati človeka ali žival.

(Pravila „Kmetske zveze“) za novomeški okraj je vlada potrdila.

(Ogenj) nastal je dne 22. sept. popoldne pri županu gosp. Jos. Zurcu v Kandiji, in sicer v podstrešju pri dimniku, kojega vratca so bila baje odprta, čez katera je ogenj švignil v podstrešno tramovje in ga takoj užgal. V bližini delajoči zidarji g. Minisinja, sosedje in dijaki, pomagali in gasili so neumorno, dokler ni prišla požarna bramba, katera je bila v kratkem času na mestu ter kmalu zadušila ogenj. Posebno pohvalno moramo omeniti dijake, kateri so še vselej v nesreči pogumno stali na strani prizadetih. Pogorelo je na eni strani malodane vse podstrešje in ima g. Zurec škode do 800 kron, katera svota pa je pokrita z zavarovalnino.

(Ogenj) nastal je v torek 22. sept. na Stari žagi pri Črmošnjicah pri posestniku Pečaverju ter napravil zdadno škodo. Zgoreli so tudi trije konji.

(Ogenj) upepelil je dne 22. sept. popoldne v Goriški vasi pri Mokronogu dvema posestnikoma gospodarski poslopji, dva svinjaka, dva kozolca, čebelnak in vso mrvo. Ravno ta dva posestnika pogorela sta tudi pred petimi leti. Žažgali so otroci. — Dne 23. sept. zvečer pa je ogenj uničil v Ponikvah pri Trebnjem dvema posestnikoma vsa gospodarska poslopja; hleve, pode in kozolce ter napravil škode do 18.000 kron. Vrlim ognjegascem iz Trebnjega, Mirne peči, Vel. Loke in Mirne se je posrečilo preprečiti, da ni postala vsa vas žrtev ognja. Žažgal je najbrže neki berač, ki je baje že prej govoril, da bo poskrbel, da bodo nocoj imeli na Ponikvah svetlo noč. — Popoldne 22. septembra pričelo je na podu posestnika Janeza Kovačiča v Goriški vasi, občine Šmarjeta, goreti. Ogenj je uničil popolnoma kozolec in hlev imenovanega in kozolec in hlev posestnika A. Kovačiča. Kako je ogenj nastal, se ne ve. Škode je 20.000 K, a zavarovana sta bila oba samo za 5600 K.

(Nova knjiga.) Društvo „Pravnik“ v Ljubljani je ravno kar izdalo že davno zaželeno 5. knjigo „Poljudne pravne knjižnice“ (zvezek XI in XII), ki obsega predpise zoper okvaro poljščine (poljskega blaga) za vse slovenske pokrajine. Knjižica, ki stane le 80 h, ima naslednjo vsebino: I. Državni zakon o uradnem stanju stražarskega osebja. II. Predpisi za Kranjsko. a) Zakon o obrambi poljščine. b) Razglasilni ukaz o vinograjskem zakonu. c) Zakon za vinograde. d) Okrožnica dež. odbora vinogradnikom. e) Zakon ob oznakah čuvalnih organov. f) Ukaz k temu. g) Zakon o varstvu planik in kraljeve rože. III. Predpisi za Koroško. a) Zakon o obrambi poljščine. b) c) Dodatni predpisi k temu zakonu. IV. Predpisi za Goriško-Gradiško. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) c) Dodatni predpisi. d) Zakon o zahtevkih za javne stražnike. e) Zakon v varstvo planike. V. Predpisi za Istro. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b), c), d) Dodatni predpisi k temu zakonu. e) Zakon o reji in paši koz. f) Ukaz k temu zakonu. VI. Predpisi za Trst. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) Razglas k temu zakonu. VII. Predpisi za Štajersko. a) Zakon o varstvu poljskega blaga. b) c) Dodatni predpisi k temu zakonu. Sklepne urednikove pripomnje. — Urednik dr. Ed. Volčič v Novem mestu pravi v svojih sklepnih pripombah: V svojem uradovanju sem mnogokrat opazil, da našim kmetovalcem, pa tudi županom, prav pogosto ni znano, kako je županstvom dana pravica, da sodijo sami o škodi ali okvari, storjeni na poljedelskih zemljiščih ali stvarih. Priročna zbirka teh predpisov je bila torej jako potrebna. Ni treba omenjati, da se s takim priprostim končanjem preprirov na občinskem uradu prihrani mnogo potov, časa in sovraštva. Pravdarjem pa, ki radi takih oškodb deželnim zakonom nasproti le še iščejo stroškov na sodiščih, jih sodnik pač ne bi prisodil, tudi ko bi pravdo dobili, ker ti troški niso bili potrebni, ter tudi noben odvetnik se ne bi trgal za take pravdice. Omenjeni zakoni so vinorodnim krajem velike važnosti tudi za to, ker, razen štajerskega in tržaškega, dajo županstvom oblast, da določijo dobo trgatve. Ko bi se izpolnjevala določila tudi s te strani, bi ne bilo radi vsakoletnih največ prezgodnjih trgatav tolikih nerednosti, o katerih pravi že okrožnica kranjskega deželnega odbora od 16. maja 1874, natisnjena na strani 28, da so na škodo posameznim vinogradnikom, pa gotovo tudi vinotrštvu kranjskemu sploh. Vsebinska in nizka cena priporočati knjigo sami. Jezik je jako umljiv in krepek, saj je velik del teh predpisov svoj čas sestavil pok. pesnik France Levstik. Ponatis iz te knjige z nekimi pristavki je „Stenska tabela s kazenskimi določili zaradi obrambe poljščine“, ki velja za vsako kronovino

posebej po 20 v. Oboje se dobiva po vseh knjigarnah, v Novem mestu pri J. Krajec nasl. in pri Urb. Horvat.

(Koledarček „Slov. kat. nar. dijaštva“) za l. 1908/09. Uredil phil. France Stele. V Ljubljani 1908. Založila „Slovenska dijaška zveza.“ Dobi se tudi v knjigarni J. Krajec nasl. in pri Urb. Horvat v Novem mestu.

(Trgovski koledar) za leto 1909 je izšel ter ima sledečo vsebino: Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, kolkovne lestvice, podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd., pošne določbe, kovani denar raznih držav, mere in uteži, obrestne tabele, preračunjevalne tabele, lovski red, užitninska tarifa za Ljubljano, uvozna carina, avstrijski konzulati, nekoliko o varstvu patentov in vzorcev, trgovska korespondenca, tabela za razredčevanje alkohola, kalkulacija, nasvet trgovcem z jestvinami, pojasnila glede železnic, potni listi, razprodaje, krošnjarstvo, dopustnost trg. potovanja, kako se protokolira firmo, kaj je treba storiti osebam, ki postanejo samostojni trgovci, posebna določila za izvrševanje trgovine z mešanim blagom, s specerijskim, materialnim in kolonijalnim blagom, olajšave glede donašanja sposobnostnega dokaza, sposobnostni dokaz za trgovinske obrte in trgovske družbe, obrtne pravice trgovcev, ki prodajajo storjeno moško, žensko in otroško obleko ter prodajalcev čevljev, pokojninski zakon za zasebne uslužbenke, trgovsko-obrtni strokovni tolmač, ugodnosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčke z uzorci. — Koledar obsega 131 tiskanih strani, uredila sta ga gg. dr. Rudolf Marn in Silvester Škerbinec. Koledar je naročiti naravnost pri slovenskem trgovskem društvu „Merkur“ v Ljubljani, cena koledarju je 1 K, po pošti 1 K 20 v. Čisti dobček koledarja se steka zakladu za „Trgovski dom“.

Gospodarske stvari.

— (Jubilejna sadna in grozdna razstava), ki traja od 3. do 5. oktobra, se priredi v prostorih kmetijske šole na Grmu. Razstava se otvori v soboto dne 3. oktobra ob 11. dopoldne in bo odprta vsak dan od 8. dopoldne do 6 popoldne. Vstop je prost.

— (Sadni semenj v razstavi.) Razstavljeno sadje in grozdje bo na prodaj. Opozarjamo na to vse interesente, sadne trgovce in druge kroge. Kdor si želi nabaviti za zimo lepo sadje ali pa grozdje, ga bo na razstavi lahko dobil. Grozdje in sadje se bo prodajalo na drobno in na debelo in po zmernih cenah. Želeti je zaradi tega, da občinstvo ne zamudi ugodne prilike in si nakupi grozdja in sadja na razstavi. Grozdje se bo dobilo na razstavi vse tri dni, jabolka in hruške pa v ponedeljek popoldne.

— (Pokušnja vin kmetijske šole na Grmu.) Povodom razstave se priredi na Grmu tudi pokušnja šolskih vin, na katero opozarjamo vse udeležnike in obiskovalce jubilejne sadne in grozdne razstave.

— (Sadjarski tečaj na Grmu.) Povodom sadne razstave se vrši v nedeljo 4. oktobra sadjarski tečaj, pri katerem bodo govorili gg. Belle, Gombač, Legvart, Rohrman in Skalicky. Na programu tečaja stoje sledeča vprašanja: 1.) katera vrste sadja kaže pomnoževati po Dolenjskem z ozirom na dosedanje vspehe in na bodoči razvoj sadne kmetije. 2.) O zadružni porabi in prodaji sadja. Pristop k tečaju je prost vsem obiskovalcem razstave. Pričetek tečaja ob 9. dopoldne.

— (Razstava sadjarskih in vinarskih strojev na Grmu.) O priliki sadne in grozdne razstave se priredi na šoli tudi razstava raznih kmetijskih strojev, ki se bodo razkazovali gospodarjem. Ravno tako si bodo gospodarji lahko ogledali uredbo šole in njene naprave.

— (Sadna sušilnica na Grmu.) Obiskovalce razstave opozarjamo tudi na sadne sušilnice, ki jih ima kmetijska šola na Grmu. Želeti bi bilo, da se take sušilnice razširijo po deželi in da si jih v ta namen ogledajo gospodarji.

— (Letošnja trgatav) se je po Dolenjskem splošno pričela. Pridelalo se bo dosti in dobrega vina, na kar opozarjamo naše odjemalce. Cena bo pa nižja ko lani, kar je čisto naravno spričo obilega pridelka. Ne držimo tedaj vina previsoko, ampak vsak naj gleda, da ga odda po primerno ugodni ceni, kajti vina je povsod dosti.

(V domačem kraju domače vino!) To naj bo geslo našim gostilničarjem pri kupovanju vina! Pri nas imamo tako dobro kapljico, da ni treba hoditi našim gostilničarjem po vina

v Istro, na Goriško ali na Štajersko. Dolenjski gostilničarji naj točijo dolenjsko vino. To zahtevata naša čast in naš blagor! Bodimo toraj zavedni in zahtevajmo povsod domače vino, ki se dobi po zmernih cenah in v prav dobri kakovosti po naših goricah!

— (Proč s pivom po deželi!) Ta klic bi se moral razlegati po vsih naših vinskih krajih in bi moral prodrati v zadnjo vas, kjer se danes pivo toči. Pri nas ne potrebujemo nič piva, saj imamo v domačem vinu potrebno krepčilo! Razvado pivopitja pa naj se po deželi opusti. Ako bi se vsi po tem ravnali, bi se kmalu na bolje obrnilo in konec bi bil nepotrebni konkurenci, ki jo dela pivo našemu vinu.

— (Jesensko oranje.) Prednosti jesenske prahe so tako velike, da bi se morale vse njive, ki niso obsejane z zimskim žitom, preorati in pustiti čez zimo v surovih brazdah. Kjer je količjak mogoče, naj se pri tej priliki zemlja globoče orje kakor po navadi, ker jo s tem izdatno zboljšujemo v njenih lastnostih in v njeni rodovitosti. Težja zemlja nam postane bolj rahla in sploh bolj rodovitna za vse sadeže.

(Osuševanje travnikov. Sedaj je čas, da se napravijo in čistijo potrebni jarki za osuševanje zemljišč. Kjer so jarki preplitvi, naj se poglobe in kjer so preozki, naj se razširijo, da se voda lahko odteka. Jarke je treba sploh vsako leto čistiti, ne pa v nemar pustiti, da se zarastejo, kajti po takih zanemarenih jarkih se premalo vode odteče in zemljišče ostane prej ko slej močvirno.

— (Namakanje pšenice proti snetjavosti.) Priporoča se, da namakamo pšenično seme v raztopini modre galice. V ta namen je vzeti na 100 litrov vode $\frac{1}{2}$ kilograma galice. Ta množina zadostuje, da se namoči 150 l pšenice ali okroglo 5 mernikov. Pšenico je namakati po 12 ur, potem jo je na drobno razgrniti in toliko posušiti, da se lahko seje.

— (Prav fina prikuha), kateri se nemški cesarska repa (Kaiserrübe) pravi, napraviti se da iz navadne buče, kakoršno se za krmljenje prašičev seje. To takole: Buči se odstrani zunanja trda koža, to s tem, da se jo na kose zreže ter te olup. Odstrani se jej pa tudi notranjo takozvano mezdro, s semenom vred. Na to se tako zadovoljene kose tako na krjaču (ribežnu) skrhlja kakor repo. Skrhljeno bučno meso se osoli, nekoliko časa na miru pusti, in potem kakor kumare odtisne; odtisneno bučno meso se dene v kozico, v kateri se že prav tanjka prežganka (Einbrenn) nahaja, kateri se je dodalo nekoliko fino seklanega česna, petršila in čebule. Vse to se pusti počasi sopariti in med soparjenjem doda se še nekoliko komina, popra in kisle smetane. Ako se vidi prikuha pregosta, zredči se jo z juho ali pa z kropom.

Razne stvari.

* (Štiridesetletnico društva tiskarjev na Kranjskem) je praznovalo v nedeljo 20. sept. naše kranjsko društvo tiskarjev. Povodom tega slavlja se je vršilo ob 10. uri dopoldne v mali dvorani „Narodnega doma“ slovesno zborovanje. Slavnostni govor govoril je predsednik kranjskega tiskarskega društva gosp. Leopold Werzak ter mej drugim omenjal, da je to društvo najstarejše in najboljše organizirano strokovno delavsko društvo na Kranjskem in se oziral na društveno zgodovino od početka obstoja istega. Društvo je pristopilo centralizaciji, ki šteje danes (skupna zveza avstr. tiskarjev) 15 društev z 13.000 člani. Danes šteje kranjsko društvo izmed prvotnih članov med živimi še gg.: Arzelina, Krajeca, Mayerja in Rüttinga. Vršili so se ob slavnostnem zborovanju pozdravi delegatov, in sicer v prvi vrsti od predsednika avstr. zveze g. Reifmüllerja. V imenu nižjeavstrijskega društva pozdravil je g. Pochop; dva zastopnika graškega društva: gg. Machold in Lessiak; koroškega g. Mitschke; dalje zagrebškega, tržaškega itd. Došlo je tudi mnogo brzojavnih in pismenih pozdravov. Po slavnostnem zborovanju dali so se udeleženci skupno slikati. Nato je bil ob točni in dobri postrežbi banket v areni „Narodnega doma“. Med banketom je neumorno svirala preustrojena društvena godba. — Vrsto napitnic je začel g. predsednik Werzak. V imenu dunajskega tiskovnega društva je govoril in se zahvaljeval za prijazni sprejem in kolegijalnost, s katero so bili sprejeti — g. Sussman. Po oficijelnem delu banketa vršil se je koncert s prosto zabavo; pevske točke je oskrbel precizno oddelek „Slavca“; neumorno je svirala društvena godba. Slavlja udeležili so se malodane vsi tiskarji širne Kranjske in jim ostane ta dan vedno v prijetnem spominu.

* (Raznotero.) Na Ruskem razsaja kolera. Od 10. avg. obolela je ogromna množica na tej bolezni, jako veliko jih je pa tudi že umrlo. — 14. sept. otvoril se je v Budimpešti osmi katoliški shod. 20.000 oseb udeležilo se je evharistične procesije. — Vinska letina na Francoskem bo slaba. Več vinorodnih krajev uničile so trtne bolezni. — Na grobu svojih starišev pognal si je kroglo v glavo uradnik Union-banke Rudolf Kraus v Trstu. Umril je v bolnišnici. — V vipavski dolini je grozdje po 14 h kilogram, mošt pa se prodaja po 20 K hektoliter. — Ladja „Star of Bengal“ se je pri otoku Coronatia na obrežju Alaske potopila. Utonilo je 20 belih in 90 Indijcev. — Ruska carica je zbolela in se je zadnje dni bolezen toliko poslabšala, da jo morajo prenašati. — Nedavno iz blaznice izpuščeni Janez Obsil v Sibiriju, okraj Brod je zblaznel ter s kuhinjskim nožem umoril ženo in otroka. Prerezal je obema vratove, nato pa zbežal.

Smešnice.

(Edina napaka.) „Kako vam dišijo klobase?“ — „Hm ... Neko napako imajo!“ — „In ta bi bila?“ — „Kar bi moralo v njih biti, ni notri in kar je v njih, ne spada notri!“

(Praktičen poklic.) „Jožko, povej no, kaj bi ti rad postal?“ — „Dimnikar.“ — „Oho, zakaj pa?“ — „Ker se tem ni potreba tolikrat umivati.“

(Bratje.) Pederzen berač se predstavi cesarju, da je njegov brat. „Naš praded je bil Adam, toraj sva brata.“ Cesar mu da vinar ter reče: „Naj ti da vsak tvojih bratov ravno toliko in bodeš bogatejši kakor sem jaz.“

(Dandanašnji ženin.) „V-treh mesecih poročim svojo sedanjo nevesto, ako do tje bogatejše ne dobim.“

(Uljuden novinec.) Poročnik: „Štrihovc, kdo so tvoji predpostavljani?“ — Novinc Štrihovc: „Moji predpostavljani so: gospod major Stock, gospod stotnik Berlan, gospod nadporočnik Mader in vaša malenkost, gospod poročnik.“

(Nepričakovana sreča.) „Danes si pa res imel srečo!“ reče neka gospa svojemu soprogu, ko isti z ribolova prinese domov šest krasnih posterv. — „Resnično, celo življenje nisem imel take sreče!“ — „Zagonetka pri vsem tem pa mi je pač to,“ pravi soproga, „da si trnike doma pozabil!“

(Konec meseca.) Gospa: „Prosim, mi li lahko poveste koliko je ura?“ — Gospod (žalostno): „Oprostite, pred prvim prihodnjega meseca vže ne.“

(Vinotržec.) A.: „Kako je izšla sodba glede Mojzesovega vina?“ — B.: „Njegovemu vinu bolje kakor njemu, kajti njega so priprli, vino pa so pustili steči!“

(Vjel ga je.) Dijak A.: „Lahko rečem, v moji knjižnici ne boš pogrešal nobene priljubljene knjige.“ — Dijak B.: „Potem imaš gotovo tudi hranilno knjižico, kaj?“ —

(Hitro pomagaj.) „Dragi prijatelj, posodite mi 20 kron, pozabil sem ves denar doma.“ — „Tu imate 20 vinarjev in peljite se urno domu po denar.“

(To je nekaj družega.) Tujec: „Je gospod Pichler doma, imam namreč račun pri sebi?“ — Služkinja: „Gospod Pichler je ravno odšel.“ — Tujec: „... katerega bi mu vendar enkrat rad plačal!“ — Služkinja: „Prosim potrpite, pogledala bom še enkrat bolj natanko.“

(Novodobna kuhinja.) „Kako se imenuje to sočivje, Režika?“ — Kuharica: „To ne vem, kajti kar obiskuje naša gospodična gimnazijo, ima vsaka reč latinsko ime ... poprej je bila to špinača!“

(Ima prav.) C.: „Kaj študira vaš sin v mestu najbolj?“ D.: „Jedilni list v restavraciji!“

(Previdnost.) Gostilničar (ko naroči neki gost na vrtu zrezek): „Kuharica, položite na zrezek par krompirjev, kajti danes je jako vetrovno na vrtu.“

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Vlč. g. župnik M. Poljak 4 K; vlč. g. župnik M. Nemanič 10 K; vlč. g. kurat Jos. Mensinger 4 K; g. kancelist Čizmek 3 K; g. kancelist Vrstošek 2 K 50 v; slavna posojilnica v Sent Jerneju 20 K; po g. dr. K. Slancu 10 K; od igre 2 K; vlč. g. župnik V. Bergant 10 K; gosp. Jan. Jakše, gostilničar 2 vedri jesiha.

Dr. Jos. Marinko.

Loterijske številke.

GRADEC, 19. septembra	39	16	89	15	90
TRST, 26. septembra	14	63	85	37	47

Zahvala.

(191)

Podpisani odbor si šteje v čast zahvaliti se najuljudneje pred vsem častitim damam, ki so priredile buffet, velecenjenim gg. igralkam in igralcem, režiserju gosp. prof. G., dražestnim gospicam plesalkam baleta, slav. salonskemu orkestru, velecenjenim gg. pevcem in slednjič sploh vsem, ki so: bodisi s prispevki, sodelovanjem ali udeležbo pripomogli naši akademski veselici do tako ugodnega vspeha.

Odbor dolenske podružnice „Prosvete“ Novo mesto.

Zahvala.

(184)

Dne 20. septembra t. l. popoldne ob 3. uri vnel se je ogenj v podstrešju moje hiše. Da se je ogenj zadušil in preprečil večji požar, so pripomogli hitro na pogorišče došlo gasilno društvo novomeško pod vodstvom načelnika g. Gust. Luzarja ter članov načelnikstva gg. K. Rosmana in J. Receljna, neustrašeni vrli gimnazijski dijaki, po monterju g. Preželj in zidarski mojster Minissini. — Vsem omenjenim izrekam tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo.

V Kandiji, 27. sept. 1908.

Jos. Zurec.

Oklic.

(Slovenci in Slovenke!) Žrtvam 20. septembra l. 1908, tako nedolžno usmrčenim in ranjenim, se slovenski narod najlepše oddolži s tem, da prispeva v prvi vrsti za oskrbo ponesrečencev, od katerih bo marsikateri pohabljen ali vsaj zelo oslabljen zapustil bolnico, potem pa za njihove rodbine, ki so podpore potrebne. — Združeni narodni odbor se zatoraj obrača do vseh Slovencev in Slovenk, da se odzovejo temu rodoljubnemu pozivu in vsak po svoji moči v ta namen prispevajo, prav posebno pa naši denarni zavodi, občine, korporacije itd. Kot neizbrisno znamenje naše ljubezni do onih dveh, ki sta padla 20. septembra 1908 kot svedoka smrtnega sovraštva, ki ga do nas goji naš narodni nasprotnik, obenem kot opomin k skupnemu delu za prava našega rodu in jezika, pa je tudi potrebno, da jima postavimo spomenik, dostojen stvari, za katero sta padla. Slovenci in Slovenke! Nabirajte in prispevajte, da na ta način ovekovečimo spomin na naša narodna mučenika!

Prispevke, o katerih se bo polagal javen račun, sprejema za združeni narodni odbor g. dr. Alojzij Kokalj, odvetnik v Ljubljani, sprejemajo jih pa tudi upravnštva slovenskih časopisov v Ljubljani, da jih oddajo imenovanemu odboru.

Združeni narodni odbor.

Objava.

Za ranjence, ki leže kot žrtve 20. sept. t. l. v deželni bolnici v Ljubljani, nabrala se je na poziv gosp. dr. Gregoriča tukaj precejšnja svota. Ker ni mogoče k vsakomur posebej hoditi prosit daril, prosim uljudno, da blagovolijo tisti, ki nameravajo v to svrhu kaj darovati, tekom tega tedna svoje prispevke izročiti podpisanej. — Imena darovalcev in zneski daril objavim v prihodnji številki „Dolenjskih Novic“.

Novomesto, 28. sept. 1908.

Leopoldina Šegula.

Šolske knjige in vse šolske potrebščine

prodajate knjigarni J. Krajec nasl. in Urb. Horvat v Rudolfovem.

Lepo posestvo!

Radi rodbinskih razmer se proda **lepo posestvo** obstoječe iz jedno-nadstropne hiše, gospodarsko poslopje, vrtovi, tri velike njive, gozdovi. Posestvo leži v jako lepem, rodovitnem in prijaznem kraju na spodnjem Štajerskem. Hiša je za vsako obrt. **Cena je K 16500**— Naslov pove iz prijaznosti upravnistvo tega lista. (182-3-1)

Na prodaj je v Kandiji pri Novem mestu **lepa kočija**

malo rabljena, (189) solidno izdelana.

Natančneje pajasnila daje gospod A. Sedlar, kolar v Kandiji.

Vabilo za nakup istr. vina.

Fino pristno garantirano vino, več tisoč hektolitrov, belo, rudeče, in črno od 36 v naprej postavljeno na tukajšnji drž. kolodvor proti gotovemu plačilu, je za prodati in se ekspedira iz vzorne kleti kršč. vinarske zadruge v Vodnjanu. Cene za vagone po dogovoru. Tropinovec in droženka (istr. konjak) I^a od 70 do 80 novč. liter.

Za kršč. vinar. zadruge: (131-13-8)

Ivan Pujman, poslovođa, Dignano, Istra.

Ženske lase

danju las in prhut, odlikovana z 10 zlatimi kolajnami. HAARPETROL za rast pomladka, NUSIOL iz orehovega izvlečka za lase in brade čudovit uspeh, prekaša vsa dosedanja barvila. Poleg tega priporočam moj znani BRIVSKI SALON na novo urejen z najnovejšimi higijeničnimi komforti, s hitro, čisto in dobro postrežbo, želeč mnogobrojnega obiska.

Spoštovanjem se priporočam

Ivan Svetec,

(5-24-22) brivec in vlasuljar, Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Hiša s prodajalno

na najlepšem prostoru z vrtom, je naprodaj ali pa se da tudi v najem. — Kje, pove uredništvo „Dol. Novic“. (142-6-6)

Na prodaj je (171-4-3)

zmanjšano, skupno, z okoli 18 orali obstoječe posestvo z gospodarskimi poslopji vred. Natančneje se izve v župnišču na Raki.

Učenec

Franc Guštin,

star 14 let, ki je dovršil vsaj ljudsko šolo, se takoj sprejme v trgovino s specerijskim blagom in železnino. ➡

(172-3-3)

trgovina z mešanim blagom v Metliki.

Prostovoljna sodna dražba nepremičnin.

A. 375/3

4

Pri c. kr. okrajnem sodišču v Rudolfovem je po prošnji dedičev na prodaj po javni dražbi hiša št 19 v Kandiji, (parc. št. 36, ul. št. 58, kat. obč. Kandija), za katero se je ustanovila izklicna cena v znesku 9000 K.

Dražba se bo vršila dne

(133)

9. oktobra 1908 dop. ob 10. uri

pri g. c. kr. notarju dr. Alb. Pozniku v Rudolfovem.

Ponudbe pod izklicno ceno se ne sprejmo.

Na posestvu zavarovanim upnikom ostanejo njihove zastavne pravice brez ozira na prodajno ceno.

Dražbeno izkupilo je položiti v gotovini do 1. novembra 1908.

Dražbene pogoje je mogoče vpogledati pri notarju dr. Alb. Pozniku.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek I., dne 20. septembra 1908.

Meblovana mesečna soba

se takoj odda. (190) Kje pove upravnistvo „Dol. Novic“.

Dva izurjena čevljarska pomočnika sprejme takoj Maks Hönigman

(187-3-1)

čevljarski mojster v Toplicah.

Kovaško amerikansko orodje

popolnoma v dobrem stanu se ali na drobno prodaja ali se pa prodaja skupno, ako kupec želi tudi kovačnico v najem vzeti. Več pove

(183-3-1) kovač Ivan Florijančič v Trebnjem št. 22.

Slovenska in nemška stenografija se poučuje.

Za dijake znižane cene. Kje pove upravnistvo „Dol. Novic“.

Na graščini Sreberniče pri Novem mestu so naprodaj

(186-0-1)

dobra mešana jabolka
mernik po eno krono.

Narodni hotel „Ilirija“

v Ljubljani — Kolodvorske ulice.

3 min. od južnega kolodvora.

Priporoča svojo priznano dobro restavracijo, izvrstna domača vina. Vedno sveže pivo.

P. t. potujočemu občinstvu so na razpolago udobno urejene, najelegantnejše sobe. (185-3-1)

Za mnogobrojen poset se slav. občinstvu uljudno priporoča

hotelirka **Mar. Novak.**

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!